

ความสัมพันธ์ระหว่างอียิปต์กับองค์การสันนิบาตอาหรับ ในยุคประธานาธิบดีกามาล अबดุล นัซเซอร์ ระหว่าง ค.ศ. 1955 - 1970¹

Egypt and The Arab League in the Period of President

Gamal Abdel Nasser during 1955 - 1970

อาลาอูดดีน กะด๊ะ* และ ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์**

(Alauddeen Kadah and Chookiat Panaspornprasit)

ได้รับบทความ: 29 มกราคม 2563

ปรับปรุงแก้ไข: 19 มิถุนายน 2563

ตอบรับตีพิมพ์: 22 มิถุนายน 2563

บทคัดย่อ

อียิปต์ภายใต้การนำของประธานาธิบดี กามาล अबดุล นัซเซอร์ ระหว่าง ค.ศ. 1955 - ค.ศ. 1970 ได้ให้ความสำคัญกับการเป็นผู้นำในโลกอาหรับและต้องการขยายอิทธิพลในภูมิภาคตะวันออกกลางเป็นอย่างมาก โดยประธานาธิบดี นัซเซอร์ เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศของอียิปต์ โดยเฉพาะ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “นโยบายของอียิปต์ต่อองค์การสันนิบาตอาหรับ (The Arab League) ในยุคประธานาธิบดี มุฮัมหมัด อันวาร ซาอัด ระหว่าง ค.ศ. 1970 - 1981” หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: alauddeen3532@gmail.com

Graduate Student, M.A. in International Relations, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Thailand. Email: alauddeen3532@gmail.com

** รองศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: anuwales@yahoo.com

Associate Professor, Ph.D., Department of International Relations, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Thailand. Email: anuwales@yahoo.com

นโยบายต่างประเทศของอียิปต์ต่อโลกอาหรับที่ประธานาธิบดี นัซเซอร์ มองว่าเป็นเขตอิทธิพลและความเป็นผู้นำตามธรรมชาติของอียิปต์ โดยพยายามดำเนินนโยบายที่ทำให้อียิปต์เป็นศูนย์กลางของระบอบการรวมอาหรับที่ควบคู่ไปกับแนวคิดชาตินิยมอาหรับ รวมถึงเป็นแกนนำในการทำสงครามกับอิสราเอลและต่อต้านการครอบงำของมหาอำนาจภายนอกอีกด้วย ส่วนองค์การสันนิบาตอาหรับนั้นถูกจัดตั้งขึ้นตามแนวคิดริเริ่มของอังกฤษเพื่อรวมตัวกลุ่มประเทศอาหรับให้สนับสนุนฝ่ายสัมพันธมิตรในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ในทางปฏิบัติ องค์การสันนิบาตอาหรับกลับไม่ได้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่อังกฤษได้ตั้งใจไว้และส่งผลในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ องค์การสันนิบาตอาหรับกลับกลายเป็นเครื่องมือสำหรับชาติอาหรับในการต่อต้านและเป็นปฏิปักษ์ต่ออังกฤษและชาติตะวันตก โดยเฉพาะอียิปต์ในยุคประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้ให้ความสำคัญกับองค์การสันนิบาตอาหรับอย่างมาก โดยมองว่าองค์การสันนิบาตอาหรับเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยส่งเสริมบทบาทความเป็นผู้นำของอียิปต์ในโลกอาหรับ และช่วยรักษาสภาพประโยชน์ของอียิปต์ในภูมิภาคตะวันออกกลาง รวมถึงเป็นเวทีสำคัญสำหรับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของอียิปต์ที่เข้มแข็งอีกด้วย

คำสำคัญ: ประธานาธิบดีนัซเซอร์, องค์การสันนิบาตอาหรับ, นโยบายต่างประเทศอียิปต์, โลกอาหรับ

Abstract

Egypt under President Gamal Abdel Nasser during 1955 - 1970 highlighted the importance to become the leader in the Arab world and to expand influence in the Middle East region. President Nasser was the influential leader in Egypt foreign policy formulation, especially in Egypt

foreign policy to the Arab world which he saw the Arab world as the sphere of influence. Moreover, Nasser saw Egypt as a natural leader and formulated policies that made Egypt to become the center of Pan-Arab regime along with Arab Nationalism as well as to be a mainstay in the Arab-Israeli wars and against the domination of external powers. The Arab League was established by British's initiative to combine Arab countries to support the Allies in World War II, but in practice the Arab League was not in line with British's purpose. On the contrary, the Arab League became the instrument for Arab countries to resist and to be the enemy of the British and the west. Egypt in the President Nasser's period gave priority to the Arab League. He saw the Arab League as the important instrument for supporting Egypt in leading the Arab world and protecting Egypt's interests in the region as well as being the crucial arena for implementing Egypt foreign policy vigorously.

Keywords: President Nasser, The Arab League, Egypt Foreign Policy, The Arab World

บทนำ

องค์การสันนิบาตอาหรับเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยรักษาสถียรภาพและสันติภาพให้กับประเทศอาหรับต่าง ๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยเฉพาะกับอียิปต์ที่มีความสำคัญกับการเป็นผู้นำในโลกอาหรับและต้องการขยายอิทธิพลในภูมิภาค หากพิจารณาถึงปัจจัยพื้นฐานที่ผลักดันให้อียิปต์ต้องแสดงบทบาทความเป็นผู้นำในภูมิภาคนั้น จะเห็นได้ว่า ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ ด้านโครงสร้างทางสังคมและประชากร ความสามารถทางทหาร และโครงสร้างทางการเมือง อียิปต์ล้วนแล้วแต่มี

ความโดดเด่นและเหนือกว่าประเทศอาหรับอื่น ๆ ในภูมิภาค เช่น ทางด้านภูมิศาสตร์ อียิปต์อยู่กึ่งกลางระหว่างกลุ่มประเทศอาหรับตะวันตกและกลุ่มประเทศอาหรับ ตะวันออก ทางด้านการทหาร อียิปต์มีขีดความสามารถทางกองทัพที่เข้มแข็ง อันนำไปสู่สงครามกับอิสราเอลถึง 5 ครั้ง² ทางด้านโครงสร้างทางสังคมและ ประชากร อียิปต์เป็นสังคมขนาดใหญ่ที่มีประชากรจำนวนมาก และทางด้านการเมือง ที่ซับซ้อนโดยแนวคิดชาตินิยม การปฏิวัติ และการปกครองโดยผู้นำที่มีความ โดดเด่นและแข็งแกร่งอย่างประธานาธิบดี กามาล อับดุล นัซเซอร์ เป็นต้น ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวได้หลอมรวมเป็นความปรารถนาและกระตุ้นความ ทะเยอทะยานของอียิปต์ไปสู่การมีบทบาทนำในภูมิภาค (Korany & Dessouki (Eds.), 2010, pp. 169 - 177)

ประธานาธิบดี นัซเซอร์ เป็นผู้นำที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย ต่างประเทศของอียิปต์อย่างมาก โดยเฉพาะนโยบายต่างประเทศของอียิปต์ต่อ โลกอาหรับและองค์การสันนิบาตอาหรับ ซึ่งตามกรอบแนวคิดของ แพทริก เจ. แมคโกแวน (Patrick J. McGowan) และ โฮเวิร์ด บี. ชาปิโร (Howard B. Shapiro) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ The Comparative Study of Foreign Policy: A Survey of Scientific Findings ว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศนั้นมีหลายตัวแปร โดยตัวแปรเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือตัวผู้นำเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อ การกำหนดนโยบายต่างประเทศมากที่สุด (McGowan & Shapiro, 1973, pp. 53 - 160) ประธานาธิบดี นัซเซอร์ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการกำหนด นโยบายต่างประเทศของอียิปต์ต่อโลกอาหรับและองค์การสันนิบาตอาหรับ โดยอียิปต์ภายใต้การนำของประธานาธิบดี นัซเซอร์ มองว่าองค์การสันนิบาตอาหรับ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยรักษาผลประโยชน์ของอียิปต์ และเป็นเวทีในการแสดง บทบาทความเป็นผู้นำของอียิปต์ในโลกอาหรับในภูมิภาคตะวันออกกลาง

² ได้แก่ ใน ค.ศ. 1948, ค.ศ. 1956, ค.ศ. 1967, ค.ศ. 1969 - 1970 และ ค.ศ. 1973

ด้วยเหตุนี้ องค์การสันนิบาตอาหรับจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของอียิปต์ในยุคประธานาธิบดี นัสเซอร์ ระหว่าง ค.ศ. 1955 - 1970 ที่ช่วยสร้างชื่อเสียงและความโดดเด่นให้กับอียิปต์อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนโยบายต่างประเทศของอียิปต์ต่อโลกอาหรับ ซึ่งประธานาธิบดี นัสเซอร์ ได้ใช้องค์การสันนิบาตอาหรับเป็นเครื่องมือในการแสดงบทบาทความเป็นผู้นำในโลกอาหรับในภูมิภาค รวมถึงเป็นแกนนำสำคัญในการทำสงครามกับอิสราเอลและต่อต้านการครอบงำของประเทศมหาอำนาจภายนอก อีกทั้งประธานาธิบดี นัสเซอร์ได้เข้าไปมีบทบาทในประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาติอาหรับผ่านองค์การสันนิบาตอาหรับอีกด้วย เช่น ความขัดแย้งในสงครามกลางเมืองในเลบานอนใน ค.ศ. 1958 ความขัดแย้งระหว่างอิรักกับคูเวตใน ค.ศ. 1961 ความขัดแย้งระหว่างซีเรียกับอียิปต์ใน ค.ศ. 1961 - ค.ศ. 1962 และความขัดแย้งในสงครามกลางเมืองในเยเมนใน ค.ศ. 1962 - ค.ศ. 1967 เป็นต้น (Hassouna, 1975, pp. 61 - 201)

บทความนี้จึงต้องการนำเสนอเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอียิปต์กับองค์การสันนิบาตอาหรับในยุคประธานาธิบดี นัสเซอร์ ระหว่าง ค.ศ. 1955 - 1970 โดยจะกล่าวถึงความสำคัญขององค์การสันนิบาตอาหรับในยุคประธานาธิบดี นัสเซอร์และบทบาทของประธานาธิบดี นัสเซอร์ ในองค์การสันนิบาตอาหรับในช่วงเวลาดังกล่าว

ภูมิหลังขององค์การสันนิบาตอาหรับ

องค์การสันนิบาตอาหรับ (The Arab League: AL) หรือมีชื่อเรียกอีกอย่างคือ องค์การ “สันนิบาตแห่งรัฐอาหรับ” (The League of Arab States: LAS) เป็นองค์การระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคที่มีความเก่าแก่มากที่สุดในโลกอาหรับ โดยก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม ค.ศ. 1945 ซึ่งเป็นองค์การระหว่างรัฐบาลในระดับภูมิภาคที่ถูกจัดตั้งขึ้น โดยมีความแตกต่างจากองค์การระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคอื่น ๆ อย่างเช่น สหภาพยุโรป (EU) ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางด้านภูมิศาสตร์

เป็นต้น แต่องค์การสันนิบาตอาหรับถูกจัดตั้งขึ้นบนพื้นฐานทางชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรมอาหรับที่มีร่วมกัน โดยมีสมาชิกผู้ร่วมก่อตั้งทั้งหมด 7 ประเทศ คือ อียิปต์ อิรัก เลบานอน ซาอุดีอาระเบีย ซีเรีย ทรานส์จอร์แดน (ปัจจุบัน คือ จอร์แดน) และ เยเมน ซึ่งมีเป้าหมายหลักที่สำคัญ คือ การเรียกร้องเอกราชของประเทศอาหรับที่ยังไม่ได้รับเอกราชจากประเทศอาณานิคม และการต่อต้านกระบวนการฟื้นฟูชาตินิยม (Zionism) เพื่อมิให้มีการจัดตั้งรัฐยิวในดินแดนปาเลสไตน์ โดยการรวมตัวกันดังกล่าวเกิดขึ้นมาจากรากฐานแนวคิดอาหรับนิยม (Arabism) ชาตินิยมอาหรับ (Arab nationalism) และการรวมอาหรับ (Pan-Arabism) เข้าด้วยกัน รวมถึงการต่อต้านลัทธิการล่าอาณานิคม (Anti-Colonialism) นอกจากนี้ ยังมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มพูนอำนาจต่อรองทางการเมืองของกลุ่มประเทศอาหรับและป้องปรามการรุกรานจากประเทศมหาอำนาจภายนอกด้วยเช่นกัน (Toffolo, 2008, p. 7) ในปัจจุบัน องค์การสันนิบาตอาหรับประกอบไปด้วยสมาชิกทั้งหมด 22 ประเทศ³ จากภูมิภาค ตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ (MENA) (Kettis, 2013, p. 4) โดยมีประชากรรวมทั้งหมดประมาณ 423 ล้านคน (ใน ค.ศ. 2020) และมีสมาชิกผู้สังเกตการณ์ทั้งหมดอีก 7 ประเทศ ได้แก่ บราซิล และเอริเทรีย (ค.ศ. 2003) อาร์เมเนีย (ค.ศ. 2004) ตุรกี และชาติ (ค.ศ. 2005) (Ulger & Hammoura (Eds.), 2018, p. 37) เวเนซุเอลา (ค.ศ. 2006) และอินเดีย (ค.ศ. 2007) ตามลำดับ (องค์การสันนิบาตอาหรับ, 21 ตุลาคม 2561)

สำหรับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ขององค์การสันนิบาตอาหรับนั้นกำเนิดขึ้นมาจากสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก แนวคิดชาตินิยมอาหรับ และ ประการที่สอง การสนับสนุนของอังกฤษ (Hassouna, 1975, p. 3) โดยรัฐมนตรี

³ ได้แก่ อียิปต์ อิรัก ทรานส์จอร์แดน (จอร์แดน) เลบานอน ซาอุดีอาระเบีย ซีเรีย เยเมน (ค.ศ. 1945) ลิเบีย (ค.ศ. 1953) ซูดาน (ค.ศ. 1956) ตูนิเซีย โมร็อกโก (ค.ศ. 1958) คูเวต (ค.ศ. 1961) แอลจีเรีย (ค.ศ. 1962) บาห์เรน กาตาร์ โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (ค.ศ. 1971) มอริเตเนีย (ค.ศ. 1973) โชมเลีย (ค.ศ. 1974) องค์การปลดปล่อยปาเลสไตน์ (PLO) (ค.ศ. 1976) จิบูตี (ค.ศ. 1977) และโคโมโรส (ค.ศ. 1993)

ต่างประเทศของอังกฤษ แอนโทนี อีเดน (Anthony Eden) ได้แถลงการณ์ในวันที่ 29 พฤษภาคม ค.ศ. 1941 ณ ทำเนียบรัฐบาลว่าอังกฤษจะดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมอิสรภาพและความเป็นหนึ่งเดียวกันในหมู่ชาวอาหรับ โดยรัฐบาลอังกฤษ จะให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ในทุกรูปแบบ เพื่อยกระดับความเป็นเอกภาพมากขึ้น ตามความปรารถนาของชาวอาหรับ การดำเนินนโยบายดังกล่าวของอังกฤษนอกจาก จะไม่ขัดกับผลประโยชน์หลักที่สำคัญของประเทศแล้ว ยังช่วยสร้างความนิยม ขึ้นชอบและการยอมรับในหมู่ชาวอาหรับต่ออังกฤษในภูมิภาคตะวันออกกลาง รวมทั้งสร้างความได้เปรียบเหนือมหาอำนาจอื่น ๆ ในพื้นที่ผลประโยชน์เดียวกัน อีกด้วย (Khadduri, 1946, p. 91) โดยคำแถลงการณ์ดังกล่าวถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสนับสนุนของรัฐบาลอังกฤษต่อการรวมตัวของชาวอาหรับที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ของการก่อตั้งองค์การสันนิบาตอาหรับ

ต่อมารัฐมนตรีต่างประเทศอังกฤษ อีเดน ก็ได้ทำการกล่าวซ้ำอีกครั้ง ในคำแถลงการณ์เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1943 ณ สภาสามัญของอังกฤษ ถึงคำสัญญาที่เคยให้ไว้ในแถลงการณ์ฉบับ ค.ศ. 1941 ว่าอังกฤษจะยังคงให้การ สนับสนุนการสร้างเอกภาพและการรวมตัวกันของชาวอาหรับ (Khadduri, 1946, p. 761) โดยได้ระบุว่า “ตามที่ได้ทำการวางแผนการไว้รัฐบาลอังกฤษยังคงมี ความเห็นใจต่อขบวนการเคลื่อนไหวชาวอาหรับ เพื่อผลักดันการรวมตัวกันทางด้าน เศรษฐกิจ วัฒนธรรม หรือ การเมือง แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่ชัดเจนว่าการริเริ่มใน แผนการใด ๆ ก็ตามย่อมต้องมาจากการเริ่มต้นของชาวอาหรับด้วยตนเองก่อน จึงจะ ทำให้แผนการดังกล่าวสามารถบรรลุผลสำเร็จได้” (Hassouna, 1975, p. 4)

หลังจากรัฐมนตรีต่างประเทศอังกฤษ อีเดน ได้กล่าวในคำแถลงการณ์ฉบับ ดังกล่าวว่าอังกฤษยังคงสนับสนุนแผนการสร้างเอกภาพของชาวอาหรับและ ส่งสัญญาณว่าแผนการดังกล่าวต้องทำการริเริ่ม โดยชาวอาหรับด้วยตนเองก็ได้มี ปฏิกริยาตอบกลับจากผู้นำชาวอาหรับบางประเทศ เช่น อามีร์ अबดุลลอฮ แห่งทรานส์จอร์แดน ได้มีแถลงการณ์ในวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1943 ว่าชาวอาหรับ

ควรจะต้องคว้าโอกาสดังกล่าวอย่างเร่งด่วนและเรียกร้องไปสู่การประชุมผู้นำอาหรับร่วมกันเพื่อแสวงหาแนวทางและเครื่องมือในการสร้างเอกภาพในโลกอาหรับ เป็นต้น ซึ่งต่อมาก็ได้มีการดำเนินแผนการสร้างเอกภาพและการรวมอาหรับตามคำแถลงการณ์การสนับสนุนของอังกฤษโดยนายกรัฐมนตรีของ 2 รัฐอาหรับ คือ นายกรัฐมนตรี นูรี ซาอิด (Nuri Al-Said) ของอิรัก และนายกรัฐมนตรี มุสตาฟา นะห์ฮาส บาชา (Mustapha El-Nahhas Pasha) ของอียิปต์ (Khadduri, 1946, pp. 761 - 762)

อย่างไรก็ตาม แผนการการรวมอาหรับและการจัดตั้งองค์การสันนิบาตอาหรับของอียิปต์และอิรักก็ยังคงไม่ประสบความสำเร็จและเกิดความล่าช้า ทั้งนี้ เพราะยังคงเกิดความขัดแย้งจากการถกเถียงในเรื่องรูปแบบและโครงสร้างที่เหมาะสมขององค์การสันนิบาตอาหรับ จนในวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ. 1944 นายกรัฐมนตรี นะห์ฮาส ของอียิปต์ได้ออกแถลงการณ์ว่าอียิปต์จะดำเนินแผนการสร้างเอกภาพในโลกอาหรับให้สำเร็จลุล่วง โดยนายกรัฐมนตรี นะห์ฮาส ได้เขียนจดหมายถึงรัฐบาลอิรัก ทรานส์จอร์แดน ซีเรีย ซาอุดีอาระเบีย เลบานอน และเยเมน เพื่อแจ้งให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการเตรียมการ” (Preparatory committee) เพื่อดำเนินการตามแผนการการรวมอาหรับและหาทางออกเกี่ยวกับประเด็นรูปแบบที่เหมาะสมของโครงสร้างองค์การสันนิบาตอาหรับ รวมถึงร่างกรอบข้อตกลงและเตรียมการสำหรับการประชุมอาหรับสามัญในครั้งต่อไป (Khadduri, 1946, p. 95 - 96)

หลังจากนั้นในวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 1944 คณะกรรมการเตรียมการซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของประเทศอาหรับแต่ละประเทศได้มาพบปะพูดคุยกัน ณ พระราชวังแอนโทเนียเดส (Antoniades Palace) เมืองอเล็กซานเดรีย ประเทศอียิปต์ โดยได้ทำการปรึกษาหารือระหว่างกันในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับแผนงานการรวมอาหรับ โดยเฉพาะประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับรูปแบบและโครงสร้างที่เหมาะสมขององค์การสันนิบาตอาหรับ ซึ่งได้มีการถกเถียงกันใน 3 รูปแบบด้วยกัน

คือ (หนึ่ง) รูปแบบรัฐเดี่ยวที่มีอำนาจศูนย์กลางทางการเมืองเหนือรัฐอาหรับต่าง ๆ ซึ่งต้องสละอธิปไตยแห่งรัฐ เพื่อการสร้างเอกภาพในโลกอาหรับ (สอง) รูปแบบสหพันธรัฐที่มีรัฐสภากลางและคณะกรรมการบริหารที่มีอำนาจทางการเมืองเต็มรูปแบบในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสหพันธรัฐ โดยจะต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติที่ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศจะต้องสละอธิปไตยและต้องปฏิบัติตามโดยอำนาจส่วนกลาง และ (สาม) รูปแบบการรวมกลุ่มกันอย่างหลวม ๆ ที่ให้ความสำคัญกับการประสานงานและความร่วมมือระหว่างกัน และในมิติแก้ไขปัญหาดังกล่าว ๆ จะมีผลผูกมัดกับรัฐสมาชิกที่ทำการยอมรับเท่านั้น ซึ่งรูปแบบดังกล่าวจะทำให้ไม่เกิดการละเมิดในอธิปไตยของรัฐสมาชิก (Hassouna, 1975, pp. 5 - 8) การปรึกษาหารือระหว่างคณะกรรมการเตรียมการได้แสดงให้เห็นถึงมุมมองที่แตกต่างกันของประเทศอาหรับต่าง ๆ ในแต่ละประเทศ จนในที่สุดปรากฏว่า รูปแบบที่ 3 เป็นรูปแบบที่ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศให้การยอมรับ นั่นก็คือ การรวมตัวกันแบบหลวม ๆ โดยการประสานงานและสร้างความร่วมมือระหว่างกัน ซึ่งยังคงให้ความสำคัญกับอธิปไตยของแต่ละประเทศ

ต่อมาในระหว่างวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ถึง วันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1945 คณะกรรมการเตรียมการที่ประกอบไปด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศและนักวิชาการของประเทศอาหรับต่าง ๆ ได้ทำการพบปะพูดคุยกันอย่างต่อเนื่องพร้อมกับการร่างข้อตกลงและกติกาก่อตั้งองค์การสันนิบาตอาหรับร่วมกัน ซึ่งต่อมาในวันที่ 17 - 20 มีนาคม ค.ศ. 1945 ผู้นำประเทศอาหรับต่าง ๆ ได้มาประชุมกัน ณ กรุงไคโร ประเทศอียิปต์อีกครั้ง ซึ่งเป็นการประชุมอาหรับสามัญเพื่อพิจารณากติกาฉบับดังกล่าว และในที่สุดประเทศอาหรับแต่ละประเทศก็ได้ให้การยอมรับและลงนามในกติกาก่อตั้งองค์การสันนิบาตอาหรับอย่างเป็นทางการในวันที่ 22 มีนาคม ค.ศ. 1945 โดยมีประเทศผู้ร่วมก่อตั้งลงนามทั้งหมด 7 ประเทศ ได้แก่ อียิปต์ อิรัก เลบานอน ซาอุดีอาระเบีย ซีเรีย ทรานส์จอร์แดน และเยเมน และ ที่ตั้งสำนักงาน

เลขาธิการองค์การสันนิบาตอาหรับอยู่ในกรุงไคโร ประเทศอียิปต์ (Hassouna, 1975, pp. 7 - 8)

อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศอาหรับต่าง ๆ แม้อังกฤษจะเป็นผู้ผลักดันและสนับสนุนการจัดตั้งองค์การสันนิบาตอาหรับขึ้นมาก็ได้แผนการการสร้างเอกภาพในโลกอาหรับ เพื่อสร้างความมั่นคงในภูมิภาคตะวันออกกลางและเอื้อผลประโยชน์ให้กับอังกฤษ แต่ในทางปฏิบัติ องค์การสันนิบาตอาหรับกลับไม่ได้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่อังกฤษได้ตั้งใจไว้และส่งผลในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ องค์การสันนิบาตอาหรับได้กลายเป็นเครื่องมือสำหรับประเทศอาหรับในการต่อต้านและเป็นปฏิปักษ์ต่ออังกฤษเสียเอง รวมทั้งต่อต้านการแบ่งสันปันส่วน และการจัดตั้งรัฐยิวในดินแดนปาเลสไตน์โดยขบวนการฟื้นฟูชาติยิวใน ค.ศ. 1948 (Fisher, 1969, p. 631)

นโยบายต่างประเทศของอียิปต์หลังการก่อตั้งองค์การสันนิบาตอาหรับในระหว่าง ค.ศ. 1945 - ค.ศ. 1955

ในบรรดาประเทศอาหรับต่าง ๆ อียิปต์ คือ ประเทศที่มีขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ มากที่สุด โดยมีอิทธิพลอยู่ในองค์การสันนิบาตอาหรับและเป็นแกนนำในการต่อสู้กับอิสราเอล และต่อต้านมหาอำนาจตะวันตก ซึ่งอียิปต์ถือเป็นประเทศที่มีขบวนการชาตินิยมมากที่สุด แม้ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 อียิปต์จะอยู่ในการปกครองของจักรวรรดิออตโตมาน แต่อียิปต์ก็มีอิสระในการปกครองประเทศเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก กล่าวคือ แม้อียิปต์จะอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของจักรวรรดิออตโตมานมาตั้งแต่ ค.ศ. 1517 จนถึง ค.ศ. 1914 แต่ในความเป็นจริงจักรวรรดิออตโตมานกลับปกครองอียิปต์แต่เพียงในนามมาตั้งแต่ ค.ศ. 1882 โดยอียิปต์อยู่ภายใต้การคุ้มครองของอังกฤษ โดยหลังจากการก่อตั้งองค์การสันนิบาตอาหรับในระหว่าง ค.ศ. 1945 - 1955 เป้าหมายสำคัญในนโยบายต่างประเทศของอียิปต์มีอยู่ด้วยกัน 2 ประการ (Torobin, 1967, pp. 48 - 59) คือ

ประการแรก สร้างความปรองดองกับประเทศมหาอำนาจตะวันตก พร้อมกับต่อต้านอิทธิพลของอังกฤษในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ อียิปต์มองว่า มหาอำนาจตะวันตก คือ แหล่งสนับสนุนด้านการเงิน อาวุธ และการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับอียิปต์ โดยอียิปต์ใช้องค์การสันนิบาตอาหรับเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบาย เพื่อแสวงหาการสนับสนุนจากมหาอำนาจตะวันตก ด้วยเหตุนี้ นโยบายขององค์การสันนิบาตอาหรับจึงอยู่ในลักษณะที่ย้อนแย้ง คือ ด้านหนึ่งต้องการเรียกร้องเอกราชให้กับประเทศอาหรับที่ยังไม่ได้รับเอกราช และต่อต้านการครอบงำของประเทศมหาอำนาจตะวันตก โดยเฉพาะอังกฤษ ในขณะที่อีกด้านหนึ่งต้องการต่อสู้กับอิสราเอลเพื่อทวงดินแดนของชาวปาเลสไตน์ ซึ่งต้องการการสนับสนุนทางการเมืองและการช่วยเหลือทางทหารจากอังกฤษ กล่าวคือ อียิปต์ใช้องค์การสันนิบาตอาหรับในการต่อสู้กับอังกฤษ ในขณะเดียวกัน ก็ร้องขอความช่วยเหลือจากอังกฤษ โดยนโยบายของอียิปต์ดังกล่าว ก็เพื่อที่จะสร้างความเข้มแข็งให้กับอียิปต์และองค์การสันนิบาตอาหรับ ในขณะเดียวกันก็สร้างความอ่อนแอให้กับสถานะของอังกฤษในภูมิภาคตะวันออกกลางด้วยเช่นกัน (A.D., 1951, pp. 188 - 189)

ประการที่สอง คือ ต้องการปกป้องและรักษาสถานะที่เป็นอยู่ทางดินแดน (Status que) ในโลกอาหรับ โดยนโยบายดังกล่าว คือ นโยบายดั้งเดิมของอียิปต์ต่อโลกอาหรับมาตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 1940 โดยอียิปต์ได้ให้การสนับสนุน และส่งเสริมการแบ่งแยกดินแดนของประเทศอาหรับต่าง ๆ ในภูมิภาค และต่อต้านการรวมดินแดนบางส่วนหรือทั้งหมดของประเทศอาหรับเป็นหนึ่งเดียว เพื่อมีอำนาจและอิทธิพลเหนือประเทศอาหรับต่าง ๆ ที่มีขนาดเล็ก ไร้อำนาจ และไม่มีความก้าวหน้า ภายใต้กรอบนโยบายของการส่งเสริมการรักษาสถานะที่เป็นอยู่ทางดินแดนของอียิปต์ นอกจากนี้ นโยบายดังกล่าวยังเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศของอิรักที่เรียกร้องให้มีการผนวกดินแดนพระจันทร์เสี้ยวอันอุดมสมบูรณ์ (Fertile crescent) ซึ่งประกอบไปด้วย ซีเรีย เลบานอน ปาเลสไตน์ และทรานส์จอร์แดน

ให้เป็น “มหารัฐซีเรีย” ภายใต้การปกครองของราชวงศ์ฮาซิมิตแห่งอิรัก และทรานส์จอร์แดน ซึ่งในช่วงของการก่อตั้งองค์การสันนิบาตอาหรับอียิปต์จึงได้พยายามผลักดันให้มีการบรรจุสาระสำคัญของนโยบายการรักษาสถานะทางดินแดนเอาไว้ในกติกาการก่อตั้งองค์การสันนิบาตอาหรับตามที่ได้ระบุว่า “ประเทศสมาชิกจะต้องให้ความเคารพต่อเอกราชและอำนาจอธิปไตยของประเทศอาหรับแต่ละประเทศ เพื่อปกป้องสถานะและเพิ่มความมั่นคงของประเทศอาหรับให้ดีขึ้นในอนาคต” (Torobin, 1967, pp. 60 - 64)

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของอียิปต์ที่มีเป้าหมายแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับนโยบายต่างประเทศของอิรัก ทำให้ทั้งสองประเทศแข่งขันกันในการเป็นผู้นำของกลุ่มประเทศอาหรับภายในองค์การสันนิบาตอาหรับและในโลกอาหรับ โดยใน ค.ศ. 1949 หลังจากการก่อตั้งองค์การสันนิบาตอาหรับ อิรักได้นำเสนอแผนการการรวมชาติอาหรับต่าง ๆ เป็นหนึ่งเดียวอีกครั้ง ซึ่งอียิปต์ได้ทำการคัดค้านแผนการดังกล่าวเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะเกรงกลัวว่าการรวมกลุ่มของประเทศอาหรับต่าง ๆ ในดินแดนพระจันทร์เสี้ยวอันอุดมสมบูรณ์จะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งและเพิ่มอำนาจให้กับอิรัก และเพื่อเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศให้ความเคารพและรับรองเอกราชและอำนาจอธิปไตยระหว่างกัน อียิปต์จึงได้เสนอแผนการด้านความมั่นคงในที่ประชุมคณะมนตรีองค์การสันนิบาตอาหรับในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1949 (Torobin, 1967, pp. 71 - 72) เพื่อให้ประเทศสมาชิกได้ทำการคัดเลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุดระหว่างแผนการการรวมอาหรับของอิรักกับแผนการด้านความมั่นคงของอียิปต์ ซึ่งปรากฏว่าประเทศสมาชิกได้เลือกแผนการการป้องกันด้านความมั่นคงของอียิปต์ จนนำไปสู่การลงนามใน “สนธิสัญญาความร่วมมือด้านการป้องกันและเศรษฐกิจร่วมกัน” (Joint defence and economic cooperation treaty) ใน ค.ศ. 1950 ณ กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ ซึ่งนอกจากจะช่วยป้องกันการรุกรานของมหาอำนาจภายนอกและอิสราเอลแล้วยังช่วยอียิปต์ในการจำกัดการเคลื่อนไหวและกิจกรรมต่าง ๆ ของประเทศสมาชิก

ที่อาจส่งผลกระทบต่ออียิปต์และความมั่นคงในภูมิภาคอีกด้วย (G.E.K., 1955, p. 146)

อย่างไรก็ตาม แม้แผนการการป้องกันด้านความมั่นคงร่วมกันของอียิปต์ได้รับการสนับสนุนจนนำไปสู่การลงนามระหว่างประเทศสมาชิกขององค์การสันนิบาตอาหรับ แต่อิรักซึ่งได้ลงนามในสนธิสัญญาความร่วมมือด้านการป้องกันและเศรษฐกิจร่วมกันฉบับดังกล่าวขององค์การสันนิบาตอาหรับกลับไปลงนามในการจัดตั้ง “สนธิสัญญาแบกแดด” (Baghdad pact) ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1955 โดยเป็นสนธิสัญญาความมั่นคงร่วมกันกับประเทศตะวันตก ซึ่งถือเป็นการละเมิดต่อสนธิสัญญาความร่วมมือด้านการป้องกันและเศรษฐกิจร่วมกันขององค์การสันนิบาตอาหรับตามมาตรา 10 ซึ่งได้ระบุไว้ว่า “ประเทศคู่สัญญาต่าง ๆ จะต้องไม่ทำข้อตกลงระหว่างประเทศใด ๆ ก็ตามที่มีจุดมุ่งหมายในทางตรงกันข้ามกับเป้าหมายของสนธิสัญญาฉบับนี้ หรือการกระทำใด ๆ ก็ตามในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่จะส่งผลตรงกันข้ามกับเป้าหมายในสนธิสัญญาฉบับนี้” (Official Documents, 1955, p. 53)

สนธิสัญญาแบกแดดของอิรักดังกล่าวถูกมองว่าเกือบจะทำลายองค์การสันนิบาตอาหรับ ซึ่งอียิปต์ได้ทำการต่อต้านอย่างรุนแรงและมองว่าสนธิสัญญาฉบับดังกล่าวจะเป็นการชักนำมหาอำนาจตะวันตก โดยเฉพาะอังกฤษเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคตะวันออกกลางอีกครั้ง ซึ่งอียิปต์พยายามกีดกันไม่ให้ประเทศอาหรับต่าง ๆ เข้าร่วมในสนธิสัญญาแบกแดดดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ การที่อียิปต์เป็นผู้นำประเทศอาหรับต่าง ๆ ในการต่อต้านสนธิสัญญาแบกแดดและไม่เห็นด้วยกับการกระทำของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ดังกล่าว จึงเป็นหนึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้สหรัฐ ฯ ปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือต่ออียิปต์ในการสร้างเขื่อนอัสวานใน ค.ศ. 1956 ซึ่งเป็นโครงการชลประทานที่สำคัญของประธานาธิบดี นัสเซอร์ เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของอียิปต์ให้ดีขึ้น ทำให้ต่อมาอียิปต์ได้หันไปรับความช่วยเหลือ

จากสหภาพโซเวียตแทน ทั้งด้านการเงิน เศรษฐกิจ และอาวุธยุทโธปกรณ์ เป็นต้น (Ginat, 1991, pp. 256 - 257)

อียิปต์ในยุคประธานาธิบดี นัซเซอร์ ในระหว่าง ค.ศ. 1955 - ค.ศ. 1970

หลังจากการขึ้นสู่อำนาจของประธานาธิบดี นัซเซอร์ ในระหว่าง ค.ศ. 1955 - ค.ศ. 1956 อียิปต์ได้มีความเข้มแข็งและมีอิทธิพลเหนือกลุ่มประเทศอาหรับในตะวันออกกลางเป็นอย่างมาก โดยประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้ใช้แนวคิดการรวมอาหรับนิยมและแนวคิดชาตินิยมอาหรับ เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการปฏิรูปและการดำเนินนโยบายภายในประเทศ เช่น นโยบายด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม เป็นต้น และนโยบายต่างประเทศ เช่น นโยบายต่อต้านการครอบงำของมหาอำนาจภายนอกโดยเฉพาะอังกฤษ นโยบายเป็นกลาง ทำสงครามกับอิสราเอล สนับสนุนชาวปาเลสไตน์ และพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศอาหรับต่าง ๆ ในภูมิภาค เป็นต้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับอียิปต์และแสดงบทบาทความเป็นมหาอำนาจในภูมิภาค ซึ่งประชาชนชาวอียิปต์และประธานาธิบดี นัซเซอร์ เองมองว่าเป็นสิทธิโดยธรรมชาติของอียิปต์ (Inherent right) ที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน (Danielson, 2007, p. 27) โดยนโยบายต่างประเทศของอียิปต์ในยุคประธานาธิบดี นัซเซอร์ มีรายละเอียดดังนี้

นโยบายต่างประเทศของอียิปต์ในยุคประธานาธิบดี นัซเซอร์

หลังจากการขึ้นสู่อำนาจของประธานาธิบดี นัซเซอร์ หลังการปฏิวัติอียิปต์ใน ค.ศ. 1952 นโยบายต่างประเทศของอียิปต์มีเป้าหมายที่สำคัญ 2 ประการ (Hasou, 1985, p. 48) คือ

1. เรียกร้องอิสรภาพในการปกครองตนเองภายในประเทศ (Autonomy at home) หรือก็คือ เรียกร้องอิสรภาพจากการถูกรองรับของอังกฤษในอียิปต์ โดยประธานาธิบดี นัซเซอร์ มองว่าการที่เป้าหมายและนโยบายสำคัญของอียิปต์ต่อโลกภายนอกจะประสบผลสำเร็จย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความมั่นคง

ภายในประเทศ ดังนั้นเพื่อให้เป้าหมายของนโยบายต่างประเทศบรรลุผลสำเร็จ ประธานาธิบดี นัซเซอร์ จึงจำเป็นต้องปฏิรูปและสร้างความมั่นคงภายในประเทศเป็นอันดับแรก โดยเริ่มจากการขับไล่อังกฤษออกจากดินแดนของอียิปต์ ซึ่งการมีอยู่ของอังกฤษในอียิปต์มาอย่างยาวนานได้สร้างความไม่พอใจให้กับประธานาธิบดี นัซเซอร์ และประชาชนชาวอียิปต์เป็นอย่างมาก เพราะการมีอิทธิพลของอังกฤษในอียิปต์ได้ทำลายเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของอียิปต์ รวมทั้งเป็นต้นตอของการฉ้อโกงทุจริต การมีระบบที่ดินศักดินา การมีกษัตริย์ที่ถูกเกลียดชังโดยประชาชน และอื่น ๆ เป็นต้น

ทั้งนี้ ประธานาธิบดี นัซเซอร์ มีความเกลียดชังต่อจักรวรรดิอังกฤษเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นความรู้สึกที่บ่มเพาะมาตั้งแต่สมัยช่วงเยาว์วัย เพราะอียิปต์ตกอยู่ในระบบอาณัติของอังกฤษและตามสนธิสัญญาระหว่างอังกฤษกับอียิปต์ ใน ค.ศ. 1936 ทำให้ทหารของอังกฤษเข้ามาประจำการอยู่ในบริเวณเขตสุเอซ ประมาณ 10,000 กองพัน ซึ่งเป็นการสร้างความโกรธแค้นต่อประชาชนและประธานาธิบดี นัซเซอร์ อย่างมาก ต่อมาหลังจากการปฏิวัติอียิปต์ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้ผลักดันและเจรจากับอังกฤษให้มีการยกเลิกสนธิสัญญาฉบับดังกล่าว โดยต้องการให้อังกฤษบรรลุข้อตกลงถอนทหารออกจากบริเวณคลองสุเอซทั้งหมด ซึ่งต่อมาในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1954 อังกฤษก็ตอบรับข้อตกลงที่จะถอนทหารออกจากคลองสุเอซภายในระยะเวลา 20 เดือน และประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้แสดงความรู้สึกต่อการตอบรับข้อตกลงดังกล่าวของอังกฤษว่า “กองกำลังของอังกฤษกำลังจะถอนทัพออกไปจากบ้านเมืองของเราหลังจากนี้ 20 เดือน และหลังจากนั้น 20 เดือนก็จะเป็นครั้งแรกที่เราจะรู้สึกที่เราอาศัยอยู่ในประเทศที่ปราศจากการถูกรบงาโดยมหาอำนาจที่ทำลายความแข็งแกร่งและเกียรติภูมิของเรา การได้รับอิสรภาพอย่างแท้จริงภายในประเทศ คือ การประสบผลสำเร็จในการจัดตั้งสาธารณรัฐ ส่วนการได้รับอิสรภาพอย่างแท้จริงภายนอก คือ การประสบผลสำเร็จในการบรรลุข้อตกลงกับอังกฤษเพื่อถอนทหารออกจากดินแดนของอียิปต์หลังจากนี้ 20 เดือน” ซึ่งต่อมาในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1956 อังกฤษก็ได้ถอนทัพทหารออกจาก

อียิปต์จนหมดสิ้น โดยทิ้งไว้เฉพาะผู้เชี่ยวชาญชาวอังกฤษที่เป็นพลเรือนเอาไว้ประมาณ 1,200 คน ในช่วงระยะเวลา 7 ปี หลังจากการส่งมอบพื้นที่ทั้งหมดคืนให้กับอียิปต์ ซึ่งการดำเนินนโยบายของประธานาธิบดี นัซเซอร์ เพื่อเรียกร้องอิสรภาพในการปกครองของตนเองของอียิปต์ดังกล่าวถือว่าเป็นประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากที่สามารถจัดอิทธิพลของอังกฤษในอียิปต์และสามารถขับไล่ทหารอังกฤษออกจากอียิปต์ในเวลาเดียวกัน (Hasou, 1985, pp. 48 - 50)

2. เรียกร้องอิสรภาพในการปกครองตนเองในต่างประเทศ (Autonomy abroad) หรือก็คือ ยกระดับสถานภาพของอียิปต์ในโลกอาหรับจากความสำเร็จของประธานาธิบดี นัซเซอร์ ที่ใช้ความสามารถในการเจรจาทางการทูตจนบรรลุข้อตกลงถอนทหารกับอังกฤษออกจากอียิปต์ใน ค.ศ. 1954 ทำให้อียิปต์สามารถกำหนดโชคชะตาของตัวเองโดยปราศจากการครอบงำของมหาอำนาจเป็นครั้งแรกในรอบหลายศตวรรษ โดยเฉพาะประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้รับการยอมรับจากประชาชนชาวอียิปต์ภายในประเทศในฐานะวีรบุรุษผู้ปลดปล่อยอียิปต์จากลัทธิจักรวรรดินิยม และประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้กลายเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดทิศทาง การดำเนินนโยบายต่างประเทศของอียิปต์ โดยประธานาธิบดี นัซเซอร์ ต้องการดำเนินนโยบายอย่างอิสระในต่างประเทศ เพื่อแสวงหาเกียรติยศ ความภาคภูมิใจ และปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติของอียิปต์ (Hasou, 1985, p. 50)

อียิปต์ภายใต้การปกครองของประธานาธิบดี นัซเซอร์ คือประเทศที่มีอิทธิพลมากที่สุดในภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกาตอนเหนือ โดยใน “หนังสือปรัชญาการปฏิวัติ” (The Philosophy of the revolution) ของประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้ระบุว่าประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้กำหนดนโยบายต่างประเทศของอียิปต์บนพื้นฐานของ 3 วงล้อ (Circles) ที่มีอียิปต์อยู่ศูนย์กลาง คือ อาหรับ อิสลาม และแอฟริกา ซึ่งภายใต้การปกครองของประธานาธิบดี นัซเซอร์ อียิปต์ได้เป็นอิสระจากการครอบงำของต่างชาติ ทำให้มหาอำนาจตะวันออกและตะวันตกต่างก็แข่งขันกัน เพื่อจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ให้กับอียิปต์ และสนับสนุนการ

พัฒนาด้านอุตสาหกรรมต่าง ๆ ของอียิปต์ โดยอิทธิพลของอียิปต์ได้ขยายครอบคลุมไปทั่วดินแดนอาหรับในภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกามากกว่าในอดีตที่ผ่านมา (Darwisheh, 2014, p. 45)

สำหรับประธานาธิบดี นัซเซอร์ แล้ววงล้อที่สำคัญที่สุด ก็คือ “อาหรับ” กล่าวคือ ประธานาธิบดี นัซเซอร์ มองว่าชาวอาหรับทั้งหมดมีเอกลักษณ์อันเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งอียิปต์ คือศูนย์กลางของชาวอาหรับ (Hasou, 1985, pp. 50 - 51) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอียิปต์ย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศอาหรับอื่น ๆ ในภูมิภาค และจากความเป็นหนึ่งเดียวกัน การมีประวัติศาสตร์คล้ายคลึงกัน การมีพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ใกล้เคียงกัน และมีน้ำมันจำนวนมากในโลกอาหรับ จึงเป็นเหตุผลหลัก ๆ ของประธานาธิบดี นัซเซอร์ ที่เน้นความสำคัญต่อโลกอาหรับ โดยมองว่าปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวสามารถส่งเสริมเกียรติภูมิ เสถียรภาพ และผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของอียิปต์ได้อย่างมาก

อียิปต์กับโลกอาหรับในยุคประธานาธิบดี นัซเซอร์

ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้วางยุทธศาสตร์การดำเนินนโยบายต่างประเทศในบริเวณ 3 พื้นที่ตามลำดับ คือ โลกอาหรับ โลกอิสลาม และโลกแอฟริกา โดยในทางปฏิบัติประธานาธิบดี นัซเซอร์ ให้ความสำคัญกับบทบาทของอียิปต์ในโลกอาหรับเป็นอันดับแรกอย่างที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ส่วนโลกอิสลามและโลกแอฟริกาอยู่ในความสำคัญรองลงมา (ชาลาบี, 2002, น. 18) ในยุทธศาสตร์การดำเนินนโยบายของประธานาธิบดี นัซเซอร์ ต่อโลกอาหรับประกอบไปด้วย 2 ประการที่สำคัญคือ ประการแรก รักษาสถานะตนเองไม่ให้เข้าไปเกี่ยวพันกับความขัดแย้งระหว่างประเทศอาหรับ และประการที่สอง รักษาสถานภาพความเป็นกลางของอียิปต์และโลกอาหรับระหว่างประเทศมหาอำนาจทั้งสองฝ่ายคือ สหรัฐฯ และสหภาพโซเวียต (Danielson, 2007, p. 37)

ประธานาธิบดี นัซเซอร์ มีความเชื่อว่าอียิปต์เป็นประเทศที่มีหน้าที่สำคัญ ในการรวบรวมโลกอาหรับให้เป็นเอกภาพหลังจากที่มหาอำนาจตะวันตกได้เข้ามา เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในโลกอาหรับมาอย่างยาวนาน โดยประธานาธิบดี นัซเซอร์ มองว่าการมีอยู่ของอิทธิพลของมหาอำนาจตะวันตกในภูมิภาคตะวันออกกลาง คือ ภัยคุกคามต่อการสร้างเอกภาพในโลกอาหรับตามแนวคิดการรวมอาหรับนิยม ซึ่ง ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ต้องการสร้างระยะห่างของอียิปต์และโลกอาหรับอื่น ๆ ออกจากมหาอำนาจตะวันตกด้วยการส่งเสริมแนวคิดการสร้างเอกภาพในโลกอาหรับ เพื่อต่อต้านการรุกรานของอิสราเอลและสนับสนุนขบวนการชาตินิยมอาหรับ ทำให้ ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1954 ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้จัดตั้งรายการวิทยุที่มีชื่อว่า “เสียงแห่งอาหรับ” (Voice of the arabs) ซึ่งออกอากาศในหลายประเทศอาหรับ ในตะวันออกกลาง โดยมีการพูดคุยถึงประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของโลกอาหรับ และ ประเด็นที่มีความกังวลเกี่ยวกับอิทธิพลของมหาอำนาจตะวันตกในภูมิภาค นอกจากนี้ ยังมีการเผยแพร่หนังสือพิมพ์อียิปต์ไปยังประเทศอาหรับต่าง ๆ โดยเฉพาะในจอร์แดน เลบานอน และซีเรีย เป็นต้น ทำให้อียิปต์สามารถกระจาย ข่าวสารไปยังประชาชนในตะวันออกกลางและสร้างอิทธิพลผ่านการมีบทบาทในการ ช่วยบรรเทาความกังวลของชาวอาหรับในประเด็นปัญหาต่าง ๆ เพื่อสกัดกั้นอิทธิพล ของมหาอำนาจตะวันตก (Danielson, 2007, p. 38)

ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้แสดงบทบาทการเป็นผู้นำและเข้าไปมีบทบาท ในการจัดอิทธิพลของต่างชาติและสร้างความเป็นปึกแผ่นในดินแดนโลกอาหรับ จนได้รับคำชื่นชมว่าเป็น “วีรบุรุษแห่งโลกอาหรับ” (Maddy-Weitzman, 2016, p. 70) ผ่านเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ดังเช่น

1. เหตุการณ์ความท้าทายจากสนธิสัญญาแบกแดดในช่วง ค.ศ. 1955 (Lorenz, 1990, p. 27)

ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1955 อิรักได้ลงนามในสนธิสัญญา แบกแดดร่วมกับตุรกี อิหร่าน ปากีสถาน และอังกฤษ โดยการสนับสนุนของสหรัฐ ฯ

อีกทั้งยังได้ทำการชักชวนประเทศอาหรับต่าง ๆ ให้เข้าร่วมอีกด้วย เช่น จอร์แดน ซีเรีย เลบานอน และซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น ซึ่งผู้นำประเทศอาหรับหลายประเทศมองว่าสนธิสัญญาดังกล่าวเป็นเครื่องมือของมหาอำนาจตะวันตกเพื่อรักษาอิทธิพลในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยเฉพาะประธานาธิบดี นัซเซอร์ ที่มองว่าการลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าว คือ ภัยคุกคามต่อเป้าหมายสำคัญของอียิปต์ในการสร้างเอกภาพและการมีบทบาทนำในโลกอาหรับ ทำให้ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ทำการต่อต้านสนธิสัญญานับตั้งกล่าวย่างรุนแรง ซึ่งต่อมาอียิปต์ภายใต้การนำของประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้ทำการตอบโต้โดยการประกาศจัดตั้งพันธมิตร 3 ฝ่าย (Tripartite alliance) คือ อียิปต์ ซีเรีย และซาอุดีอาระเบีย เพื่อต่อต้านสนธิสัญญาแบกแดดและสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการป้องกันอาหรับร่วมกัน (Collective arab defense) โดยประธานาธิบดี นัซเซอร์ ต้องการสกัดกั้นซีเรียและซาอุดีอาระเบียจากการถูกรอบล้อมของสนธิสัญญาดังกล่าว (Maddy-Weitzman, 2016, p. 71) ทำให้ในที่สุดอิรักถูกโดดเดี่ยวจากโลกอาหรับและประเทศอาหรับอื่น ๆ ก็ได้ทำการสนับสนุนกรอบความร่วมมือสามฝ่ายของอียิปต์ในการต่อต้านสนธิสัญญาแบกแดด นอกจากนี้ ยังได้เกิดกระแสการต่อต้านและความเกลียดชังในหมู่ประชาชนชาวอียิปต์และชาวอาหรับต่อมหาอำนาจตะวันตกในหัวเมืองสำคัญต่าง ๆ ในโลกอาหรับอีกด้วย ประธานาธิบดี นัซเซอร์ จึงได้รับการยอมรับในฐานะผู้ปกป้องอธิปไตยของชาวอาหรับจากการถูกรอบล้อมของประเทศอาณานิคมตะวันตกในภูมิภาคตะวันออกกลาง (Lorenz, 1990, p. 28)

2. การปะทะกับอิสราเอลและการทำข้อตกลงซื้อขายอาวุธกับประเทศเช็ก (The Czech arms deal)

ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1955 ได้เกิดการปะทะกันตรงแนวชายแดนระหว่างอียิปต์กับอิสราเอลในเขตพื้นที่เมืองกาซ่า ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้ส่งหน่วยข่าวกรองทางทหารของอียิปต์ไปแทรกซึมตามชายแดนและเป็นแกนนำกองกำลังชาตินิยมอาหรับในการโจมตีอิสราเอลจากฉนวนกาซ่าของปาเลสไตน์ไป

จนถึงดินแดนของอิสราเอล ซึ่งต่อมาหลังจากการลงนามในสนธิสัญญาระหว่างอิรักและตุรกีเพียง 4 วัน อิสราเอลก็ได้ทำการตอบโต้กลับในพื้นที่ตั้งฐานทัพของอียิปต์ในเขตกาซ่า จนทำให้ทหารเสียชีวิตจำนวน 38 นาย และบาดเจ็บอีกหลายร้อยนายจากการโจมตีกลับของอิสราเอลดังกล่าวทำให้ประธานาธิบดี นัซเซอร์ เกิดความตื่นตัวและมองว่าขีดความสามารถทางทหารของอียิปต์และประเทศอาหรับต่าง ๆ ยังคงไร้ประสิทธิภาพและไม่สามารถต้านทานการรุกรานของอิสราเอลได้ และอียิปต์ต้องทำการพัฒนาและปฏิรูปทางทหารอย่างเข้มข้น ทำให้ประธานาธิบดี นัซเซอร์สร้างความร่วมมือกับสหภาพโซเวียต เพื่อซื้อขายอาวุธ จนนำไปสู่การบรรลุข้อตกลงการซื้อขายอาวุธ (Egypt-Czech arms agreement) ระหว่างอียิปต์กับเชโกสโลวาเกียในเดือนกันยายน ค.ศ. 1955 ซึ่งอยู่ภายใต้สนธิสัญญาออร์ซอที่มีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ เพื่อจัดหาอาวุธและเครื่องมือที่ทันสมัยให้กับอียิปต์ ซึ่งประกอบไปด้วยเครื่องบินโจมตี รถถัง และปืนใหญ่ชนิดต่าง ๆ เป็นต้น (Maddy-Weitzman, 2016, pp. 72 - 73) นอกจากนี้ ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ยังได้ทำการสนับสนุนและช่วยเหลือการฝึกฝนของกลุ่มกองโจรชาวปาเลสไตน์ เพื่อก่อการอย่างลับ ๆ ในการต่อสู้กับอิสราเอลอีกด้วย จากบทบาทต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้ภาพลักษณ์ของการเป็นผู้นำของประธานาธิบดี นัซเซอร์ ในโลกอาหรับเพิ่มมากยิ่งขึ้น ในฐานะแกนนำชาวอาหรับผู้ต่อต้านการรุกรานของอิสราเอลและยังมีเหตุการณ์อื่น ๆ อีกมากมาย เป็นต้น (Lorenz, 1990, p. 28)

นโยบายของอียิปต์ต่อการสันนิบาตอาหรับในยุคประธานาธิบดี นัซเซอร์

องค์การระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคโดยส่วนใหญ่มักถูกจัดตั้งขึ้นด้วยเป้าหมายเพื่อดูแลและปกป้องผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกซึ่งความมั่นคงปลอดภัยของประเทศสมาชิก คือ เป้าหมายหลักขององค์กร แต่ตามบทเรียนทางประวัติศาสตร์และประสบการณ์ที่ผ่านมาในทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้แสดงให้เห็นว่ามหาอำนาจคือผู้ที่ได้รับประโยชน์สูงสุด โดยมหาอำนาจคือผู้มีอิทธิพล

ในการขับเคลื่อนองค์การระหว่างประเทศและชักจูงประเทศสมาชิกให้ปฏิบัติตามนโยบายของตนตามที่ได้มีการกล่าวว่า “องค์การระหว่างประเทศระดับภูมิภาคมักถูกจัดตั้งขึ้นตามความปรารถนาของมหาอำนาจในภูมิภาค ซึ่งดำรงลักษณะเหมือนระบบสุริยะที่ประกอบไปด้วยดาวเคราะห์ต่าง ๆ ที่โคจรรอบ เพื่อส่งเสริมการทำงานของดวงอาทิตย์” และนายกรัฐมนตรีของอังกฤษ วินสตัน เชอร์ชิล (Winston Churchill) ก็ได้เคยกล่าวไว้ว่า บทบาทขององค์การระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค คือ เป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมความเป็นผู้นำของมหาอำนาจ (Hasou, 1979, p. 276)

ในกรณีของอียิปต์กับองค์การสันนิบาตอาหรับก็เช่นกัน โดยเฉพาะภายใต้การนำของประธานาธิบดี นัสเซอร์ ที่มองว่าองค์การสันนิบาตอาหรับ คือ เครื่องมือที่สำคัญของอียิปต์ที่ใช้ในการช่วยให้บรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ของรัฐ แม้ว่าประธานาธิบดี นัสเซอร์ จะมีเป้าหมายด้านนโยบายต่างประเทศมากมาย แต่เป้าหมายหลักที่สำคัญ คือ การปกป้องอิสรภาพและเอกราชของอียิปต์ รวมทั้งเพิ่มอำนาจและอิทธิพลของอียิปต์ในโลกอาหรับ ซึ่งองค์การสันนิบาตอาหรับ คือ เครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ประธานาธิบดี นัสเซอร์ บรรลุเป้าหมายและนโยบายที่ได้ตั้งเอาไว้ดังกล่าว (Hasou, 1979, p. 277)

เครื่องบ่งชี้ (Indicators) ที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของอียิปต์ในองค์การสันนิบาตอาหรับ

การมีอิทธิพลของอียิปต์ในองค์การสันนิบาตอาหรับได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มก่อตั้งองค์การสันนิบาตอาหรับ โดยเครื่องบ่งชี้ที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการมีอิทธิพลครอบงำของอียิปต์ในองค์การสันนิบาตอาหรับ (Hasou, 1979, pp. 34 - 82) คือ

1. การมีอำนาจผูกขาดของอียิปต์ในการจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการขององค์การสันนิบาตอาหรับ

ในมาตรา 12 ของกฎบัตรองค์การสันนิบาตอาหรับได้ระบุว่า “องค์การสันนิบาตอาหรับจะต้องจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการองค์การสันนิบาตอาหรับที่ประกอบด้วย เลขาธิการสันนิบาตอาหรับ ผู้ช่วยเลขาธิการ และคณะผู้ทำงานในส่วนต่าง ๆ โดยคณะมนตรีองค์การสันนิบาตอาหรับจะต้องเป็นผู้แต่งตั้งเลขาธิการองค์การสันนิบาตอาหรับโดย 2 ใน 3 ของเสียงส่วนมาก และเลขาธิการสันนิบาตอาหรับจะต้องเป็นผู้แต่งตั้งผู้ช่วยเลขาธิการสันนิบาตอาหรับและเจ้าหน้าที่ส่วนต่าง ๆ ด้วยการปรึกษารื้อกับคณะมนตรีองค์การสันนิบาตอาหรับ”

ในทางปฏิบัติคณะทำงานในส่วนต่าง ๆ ขององค์การสันนิบาตอาหรับไม่ว่าจะเป็นเลขาธิการองค์การสันนิบาตอาหรับ และเจ้าหน้าที่ส่วนอื่น ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นชาวอียิปต์ ซึ่งอียิปต์มีอิทธิพลในองค์การสันนิบาตอาหรับมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง และในมาตรา 15 ของกฎบัตรองค์การสันนิบาตอาหรับได้ระบุว่า “คณะมนตรีองค์การสันนิบาตอาหรับจะต้องจัดประชุมครั้งแรก ณ ที่ทำเนียบผู้นำรัฐบาลอียิปต์ และลำดับต่อมาจัดประชุม ณ สำนักงานเลขาธิการองค์การสันนิบาตอาหรับ” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการที่อียิปต์เป็นผู้มีอำนาจและสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงานส่วนต่าง ๆ ของสำนักงานเลขาธิการองค์การสันนิบาตอาหรับ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการขับเคลื่อนองค์การสันนิบาตอาหรับ (Hasou, 1979, pp. 34 - 37)

2. การช่วยเหลือด้านการเงินของอียิปต์เพื่อบริจาคเป็นงบประมาณขององค์การสันนิบาตอาหรับ

โดยส่วนใหญ่แล้วประเทศสมาชิกที่มอบเงินช่วยเหลือมากที่สุดให้กับองค์การระหว่างประเทศจะเป็นผู้มีอิทธิพลและอำนาจในองค์กรดังกล่าวมากที่สุด ตัวอย่างเช่น สหรัฐ ฯ ที่มีอิทธิพลครอบงำในองค์การสหประชาชาติ รวมทั้งในองค์การนาถรัฐอเมริกา (OAS) ธนาคารโลก และองค์การกองทุนการเงินระหว่าง

ประเทศ (IMF) เป็นต้น ซึ่งสหรัฐ ฯ มีอำนาจครอบงำอย่างมาก เนื่องจากสหรัฐ ฯ มีบทบาทในการช่วยเหลือด้านการเงินให้แก่องค์กรต่าง ๆ ดังกล่าวจำนวนมาก

สำหรับประเทศอียิปต์ก็บ่งชี้การสันนิบาตอาหรับก็เช่นกัน โดยตั้งแต่องค์การสันนิบาตอาหรับได้ถูกก่อตั้งขึ้นมาจนกระทั่งถึงทศวรรษ 1960 อียิปต์คือประเทศที่มอบเงินช่วยเหลือด้านการเงินและมีอิทธิพลครอบงำในองค์การสันนิบาตอาหรับมากที่สุด ซึ่งในช่วงทศวรรษ 1950 และทศวรรษ 1960 อียิปต์ถูกมองว่าเป็นประเทศที่มีความร่ำรวยมากที่สุดในบรรดาประเทศอาหรับชาติต่าง ๆ อียิปต์ยินดีมอบเงินช่วยเหลือเกือบครึ่งหนึ่งในงบประมาณทั้งหมดขององค์การสันนิบาตอาหรับตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ทำให้อิทธิพลของอียิปต์ในองค์การสันนิบาตอาหรับเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยแม้ว่าได้มีการระบุไว้ในกฎบัตรองค์การสันนิบาตอาหรับว่าสมาชิกองค์การสันนิบาตอาหรับมีความเท่าเทียมกันและมีสิทธิออกเสียงได้หนึ่งเสียงเหมือนกัน แต่ในทางปฏิบัติ ขนาด จำนวนประชากร ความร่ำรวย และความแข็งแกร่งล้วนแล้วแต่มีผลต่อการเป็นผู้มีอำนาจในการขับเคลื่อนองค์การสันนิบาตอาหรับ และจากรายละเอียดการช่วยเหลือด้านการเงินของประเทศสมาชิกต่อองค์การสันนิบาตอาหรับในเอกสารรายงานอย่างเป็นทางการด้านงบประมาณของสำนักงานเลขาธิการองค์การสันนิบาตอาหรับได้ระบุว่า งบประมาณขององค์การสันนิบาตอาหรับได้เพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปีจาก 75,000 ปอนด์อียิปต์ใน ค.ศ. 1945 จนถึงจำนวนเงิน 1,064,681 ปอนด์อียิปต์ในทศวรรษ 1970 ซึ่งอียิปต์เป็นประเทศผู้ให้การสนับสนุนรายใหญ่ที่สุดขององค์การสันนิบาตอาหรับ (Hasou, 1979, pp. 46 - 48) ดังในตารางต่อไปนี้ที่แสดงให้เห็นถึงจำนวนเงินสนับสนุนของอียิปต์ต่อองค์การสันนิบาตอาหรับคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ระหว่างค.ศ. 1945 - ค.ศ. 1970

ตารางแสดงจำนวนเงินบริจาคของประเทศสมาชิกเพื่อเป็นงบประมาณให้กับ
องค์การสันนิบาตอาหรับ (The Arab league budgets) ระหว่าง ค.ศ. 1945 -
ค.ศ. 1970

ประเทศ	จำนวนเงินสนับสนุนของประเทศสมาชิกต่อองค์การสันนิบาตอาหรับต่อปี					
	1945	1954	1958	1962	1967	1970
แอลจีเรีย	-----	-----	-----	-----	6.00	6.20
อียิปต์	42.00	40.00	50.29	25.73	23.73	15.16
อิรัก	20.00	17.00	15.98	10.94	12.00	12.20
จอร์แดน	3.00	3.00	2.82	1.93	1.93	1.50
คูเวต	-----	-----	-----	13.00	15.50	15.00
เลบานอน	6.00	6.00	5.64	3.85	3.85	3.00
ลิเบีย	-----	2.00	1.88	1.29	4.24	13.30
โมร็อกโก	-----	-----	-----	13.68	7.99	7.25
ซาอุดีอาระเบีย	7.00	15.50	14.57	9.97	12.47	12.47
ซูดาน	-----	-----	6.00	4.11	4.11	4.25
ซีเรีย	16.00	13.50	-----	8.69	4.00	3.00
ตูนิเซีย	-----	-----	-----	4.88	4.67	4.67
เยเมน (เหนือ)	6.00	3.00	2.82	1.93	.50	1.00
เยเมน (ใต้)	-----	-----	-----	-----	-----	1.00
คิดเป็น เปอร์เซ็นต์ (%)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: Tawfig Y. Hasou. (1979). *The Arab League in Egyptian Foreign Policy under Gamal Abdel-Nasser: A Study of International Regional Organization in the Foreign Policy of Small States*. Virginia: University of Virginia, p. 49.

3. สถานที่ตั้งของสำนักงานใหญ่องค์การสันนิบาตอาหรับอยู่ ณ กรุงไคโร และเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นชาวอียิปต์

องค์การระหว่างประเทศส่วนใหญ่มักได้รับอิทธิพลโดยตรงจากสภาพแวดล้อมที่เป็นสถานที่ตั้ง โดยต้องพึ่งพาประเทศเจ้าบ้านในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการต่าง ๆ ที่สำคัญ ซึ่งสำนักงานใหญ่องค์การสันนิบาตอาหรับมีสถานที่ตั้งอยู่ ณ กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ โดยสาเหตุที่กรุงไคโรได้รับเลือกให้เป็นสถานที่จัดตั้งสำนักงานใหญ่องค์การสันนิบาตอาหรับนั้นเป็นเพราะอังกฤษซึ่งเป็นผู้ผลักดันให้มีการจัดตั้งองค์การสันนิบาตอาหรับมองว่า อียิปต์คือศูนย์กลางของอิทธิพลในโลกอาหรับจึงสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสำนักงานใหญ่องค์การสันนิบาตอาหรับขึ้นในประเทศอียิปต์ ด้วยปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ จำนวนประชากร และเศรษฐกิจ ทำให้อียิปต์ได้รับความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากประเทศอาหรับอื่น ๆ ในการเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่องค์การสันนิบาตอาหรับ ตามที่ได้ระบุไว้ในมาตรา 10 ของกฎบัตรองค์การสันนิบาตอาหรับว่า “กรุงไคโรจะเป็นที่ตั้งถาวรของสำนักงานใหญ่องค์การสันนิบาตอาหรับ”

การจัดตั้งสำนักงานถาวรขององค์การสันนิบาตอาหรับ ณ กรุงไคโร นั้นได้สร้างคุณประโยชน์ให้กับอียิปต์เป็นอย่างมาก โดยสำนักงานใหญ่องค์การสันนิบาตอาหรับเป็นสถานที่การทำงานของคณะมนตรีและเลขาธิการองค์การสันนิบาตอาหรับ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการจัดการประชุมต่าง ๆ นอกจากนี้ อียิปต์ยังได้รับผลประโยชน์ทางการเงินจากการเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่องค์การสันนิบาตอาหรับอีกด้วย โดยมีการหมุนเวียนเงินทุนและงบประมาณในส่วนต่าง ๆ ขององค์การสันนิบาตอาหรับผ่านค่าเงินปอนด์อียิปต์ ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับค่าเงินของอียิปต์และเพิ่มรายได้มากขึ้นจากการแลกเปลี่ยนค่าเงินต่างประเทศ (Hasou, 1979, pp. 50 - 53) อีกทั้งการจัดตั้งสำนักงานใหญ่องค์การสันนิบาตอาหรับ ณ กรุงไคโร ยังสร้างความได้เปรียบให้กับอียิปต์ในการใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อเชื้อเชิญ

บุคคลสำคัญของประเทศต่าง ๆ มาเยี่ยมเยือนอียิปต์ ซึ่งเป็นการเพิ่มชื่อเสียงให้กับอียิปต์ในหมู่ชาวอาหรับด้วยเช่นกัน

ส่วนเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ในองค์การสันนิบาตอาหรับเป็นชาวอียิปต์ โดยใน ค.ศ. 1953 มีจำนวนเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 135 คน ใน ค.ศ. 1956 มีจำนวน 211 คน ใน ค.ศ. 1963 มีจำนวน 233 คน ใน ค.ศ. 1967 มีจำนวน 359 คน และใน ค.ศ. 1970 มีจำนวน 394 คน เป็นต้น ซึ่งจากการคำนวณตัวเลขอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการแสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นชาวอียิปต์ เช่น ใน ค.ศ. 1964 มีจำนวนเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 150 คน เป็นชาวอียิปต์ 92 คน เป็นต้น นัยหมายความว่าหากคิดเป็นตัวเลขเฉลี่ยจะเห็นว่า 61.3 % เป็นเจ้าหน้าที่ชาวอียิปต์ และเช่นเดียวกันในบางปีมีจำนวนเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 235 คน เป็นชาวอียิปต์ 176 คน หรือประมาณ 75 % ของจำนวนเจ้าหน้าที่ทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นอัตราส่วนของเจ้าหน้าที่ชาวอียิปต์ที่มีค่อนข้างสูง (Hasou, 1979, pp. 53 - 54)

4. บุคลิกลักษณะของประธานาธิบดี นัซเซอร์ ที่มีอิทธิพลต่อท่าทีและทิศทาง การดำเนินนโยบายขององค์การสันนิบาตอาหรับ

ประธานาธิบดี นัซเซอร์ มีคุณลักษณะที่เฉพาะและโดดเด่นกว่าผู้นำอาหรับประเทศอื่น ๆ โดยมีเสน่ห์ ความเชื่อ และบุคลิกลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงในโลกอาหรับและในอียิปต์ โดยประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้รับความนิยมมาตั้งแต่เริ่มมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในอียิปต์ (Hasou, 1979, p. 59) กล่าวคือ ในวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1952 กองทัพอียิปต์ได้ทำการขับไล่กษัตริย์ฟารูก (King Farouq) ภายใต้การนำของ นายพลมูฮัมหมัด นาอัยบ (Muhamad Naguib) ซึ่งเป็นประธานาธิบดีคนแรกของอียิปต์โดยในนาม แต่ผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากทั้งกองทัพและประชาชน คือ ประธานาธิบดี นัซเซอร์ โดยประธานาธิบดี นัซเซอร์ เป็นคนที่มีความกระตือรือร้น มุ่งมั่น และเด็ดเดี่ยว รวมถึงมีความ

เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งทำให้ชนะใจเพื่อนร่วมงานและประชาชนชาวอียิปต์ (Dawisha, 1976, p. 9.)

หลังจากการลาออกของประธานาธิบดี นาอิบ เพียงไม่นาน ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้แต่งตั้งตนเองเป็นศูนย์กลางและเป็นผู้มีอำนาจเต็มใน กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศและการสร้างความสัมพันธ์กับ ประเทศภายนอก โดยตั้งแต่อียิปต์อยู่ภายใต้การกดขี่ของต่างชาติมาเป็นระยะ เวลานานโดยเฉพาะอังกฤษในช่วงเวลานั้น ทำให้ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ประกาศ กร้าวต่อการรุกรานของต่างชาติ ซึ่งประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้กลายเป็นศูนย์กลาง ของการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายต่างประเทศตั้งแต่นั้นมา และจากคุณลักษณะ ที่มีเสน่ห์ดึงดูดของประธานาธิบดี นัซเซอร์ ทำให้ประชาชนให้การสนับสนุนและ ส่งเสริมแนวทางการดำเนินนโยบายของประธานาธิบดี นัซเซอร์ เป็นอย่างมาก (Hasou, 1979, p. 60) จะเห็นได้ว่าการทำสงครามระหว่างอาหรับกับอิสราเอล ครั้งที่ 3 ในวันที่ 5 - 10 มิถุนายน ค.ศ. 1967 หรือสงครามที่รู้จักกันในนาม “สงครามหกวัน” (จรัญ มะลูลีม, 2557, น. 77) ประชาชนชาวอียิปต์และประเทศ อาหรับต่าง ๆ ในองค์การสันนิบาตอาหรับ เช่น ซีเรีย จอร์แดน อิรัก คูเวต แอลจีเรีย รวมถึงซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนต่ออียิปต์ภายใต้การนำ ของประธานาธิบดี นัซเซอร์ เพื่อต่อสู้กับอิสราเอล (อัล-เกาซี และ รีดวาน, 2009, น. 233 - 235)

การดำเนินนโยบายขยายอิทธิพลของอียิปต์ไปสู่ประเทศอาหรับ ต่าง ๆ รวมทั้งดำเนินนโยบายขับไล่ต่างชาติออกจากดินแดนชาวอาหรับและเป็น แกนนำในการต่อสู้กับอิสราเอล ทำให้ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ ของแนวคิดชาตินิยมอาหรับ และต่อมาก็ได้กลายเป็นผู้นำของขบวนการชาตินิยม อาหรับในประเทศอาหรับต่าง ๆ เพราะอียิปต์ในสายตาของประเทศอาหรับต่าง ๆ มองว่าอียิปต์เป็นความหวังที่จะทำให้เป้าหมายของกลุ่มชาตินิยมอาหรับบรรลุ ผลสำเร็จซึ่งก็คือการสร้างเอกภาพในโลกอาหรับ (Hasou, 1979, p. 61) ฉะนั้น

ด้วยบุคลิกลักษณะที่มีความโดดเด่นของประธานาธิบดี นัซเซอร์ และมีความกล้าหาญในการเป็นผู้นำขับเคลื่อนโลกอาหรับเพื่อต่อสู้กับต่างชาติ ทำให้ประเทศอาหรับต่าง ๆ และองค์การระหว่างประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางโดยเฉพาะองค์การสันนิบาตอาหรับให้การยอมรับต่อแนวทางการดำเนินนโยบายและอยู่ภายใต้อิทธิพลของประธานาธิบดี นัซเซอร์ อีกทั้งจากมุมมองของประธานาธิบดี นัซเซอร์ ที่มองว่าผลประโยชน์ของชาติอาหรับ คือ ผลประโยชน์แห่งชาติของอียิปต์ด้วยเช่นกันยิ่งทำให้ประธานาธิบดี นัซเซอร์ มีอิทธิพลอย่างมากต่อทิศทางการดำเนินนโยบายขององค์การสันนิบาตอาหรับ (Dakhlallah, 2012, pp. 401 - 402)

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจการสันนิบาตอาหรับเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประธานาธิบดี นัซเซอร์

1. เหตุการณ์การลงนามในสนธิสัญญาแบกแดดใน ค.ศ. 1955

เมื่ออิรักลงนามในสนธิสัญญาแบกแดดใน ค.ศ. 1955 ประธานาธิบดี นัซเซอร์ มองว่าสนธิสัญญาดังกล่าวเป็นภัยคุกคามต่อสถานะของตนเองในโลกอาหรับ (Lorenz, 1990, pp. 27 - 28) ทำให้ในช่วงแรกประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้ใช้วิธีการส่งตัวแทนทางการทูตไปยังกรุงแบกแดด เพื่อโน้มน้าวให้ผู้นำอิรักไม่ลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าว เพราะสนธิสัญญานับดังกล่าวจะช่วยปกป้องผลประโยชน์ให้กับชาติตะวันตกและประเทศต่าง ๆ ที่ไม่ใช่อาหรับในโลกอาหรับ และประธานาธิบดี นัซเซอร์ ยังต้องการสกัดกั้นประเทศอาหรับอื่น ๆ เช่น ซีเรียและซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น จากการถูกรบงำของสนธิสัญญาดังกล่าวด้วยเช่นกัน เพราะประธานาธิบดี นัซเซอร์ มีความเชื่อว่าการลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าวจะเป็นการเพิ่มอำนาจและอิทธิพลของอิรักในโลกอาหรับโดยเฉพาะหากประเทศอาหรับอื่น ๆ เข้าร่วมด้วย (Maddy-Weitzman, 2016, p. 71)

อย่างไรก็ตาม ความพยายามของประธานาธิบดี นัซเซอร์ ก็ประสบกับความล้มเหลว หลังจากนั้นประธานาธิบดี นัซเซอร์ ก็ได้ใช้วิธีที่สอง คือ

การใช้ประโยชน์จากการประชุมระดับนายกรัฐมนตรีของประเทศสมาชิกองค์การสันนิบาตอาหรับที่จัดขึ้น ณ กระทรวงการต่างประเทศอียิปต์ภายใต้การเป็นประธานของประธานาธิบดี นัซเซอร์ และด้วยการช่วยเหลือของเลขาธิการองค์การสันนิบาตอาหรับ ทำให้ประธานาธิบดี นัซเซอร์ สามารถโน้มน้าวผู้นำอาหรับประเทศต่าง ๆ ว่าสนธิสัญญาแบกแดดดังกล่าวขัดแย้งกับกติกากการก่อตั้งองค์การสันนิบาตอาหรับ และขัดกับข้อตกลงด้านความมั่นคงร่วมกันของชาติอาหรับ โดยประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้ยกมาตรา 10 ขึ้นมาอ้างว่า การทำสนธิสัญญาใด ๆ ก็ตามของประเทศสมาชิกจะต้องไม่ขัดแย้งกับกติกากการก่อตั้งองค์การสันนิบาตอาหรับ ซึ่งประธานาธิบดี นัซเซอร์ ประสบผลสำเร็จในการดำเนินนโยบายของตนผ่านองค์การสันนิบาตอาหรับ และใช้วิธีการกดดันทางการทูตและเรียกร้องโดยสาธารณชน เพื่อให้โดดเดี่ยวอิรักจากโลกอาหรับ ซึ่งการถูกโดดเดี่ยวดังกล่าวของอิรักจากโลกอาหรับนำไปสู่การล้มล้างระบอบกษัตริย์ในอิรักใน ค.ศ. 1958 และส่งผลให้สนธิสัญญาแบกแดดเกิดความวุ่นวายในเวลาต่อมา (Hasou, 1985, pp. 68 - 85)

เพราะฉะนั้น การใช้อำนาจการสันนิบาตอาหรับเป็นเครื่องมือจึงมีผลอย่างมากต่อความสำเร็จของประธานาธิบดี นัซเซอร์ ซึ่งประธานาธิบดี นัซเซอร์ สามารถยับยั้งประเทศอาหรับอื่น ๆ ในการเข้าร่วมสนธิสัญญาแบกแดดและโดดเดี่ยวอิรักจากโลกอาหรับอย่างประสบผลสำเร็จ และจากการใช้อำนาจการสันนิบาตอาหรับเป็นเครื่องมือและระบอบกษัตริย์ในอิรักก็ถูกโค่นล้ม ทำให้ประธานาธิบดี นัซเซอร์ มีอำนาจและอิทธิพลมากขึ้นในองค์การสันนิบาตอาหรับ และสร้างความอ่อนแอให้กับประเทศอาหรับที่เป็นคู่ขัดแย้งทางอุดมการณ์ คือ ราชวงศ์ฮาซิมิต์ (Hasou, 1979, pp. 277 - 278)

2. กรณีพิพาทระหว่างซีเรียและอียิปต์ในระหว่าง ค.ศ. 1961 - ค.ศ. 1962

หลังจากการรวมตัวของซีเรียและอียิปต์เป็นสหสาธารณรัฐอาหรับ (United Arab Republic: UAR) ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1958 ได้เกิด

ความขัดแย้งขึ้นระหว่างประเทศทั้งสองก่อนที่จะถูกยุบลงในเดือนกันยายน ค.ศ. 1961 โดยอียิปต์ไม่ยอมรับบทบาทของซีเรียในสหสาธารณรัฐอาหรับ (ซูเกียรติพนัสพรประสิทธิ์, 2561, น. 75) ในขณะเดียวกันซีเรียก็มองว่าประเทศตนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของประธานาธิบดี นัซเซอร์ อย่างสมบูรณ์ และเกิดความขัดแย้งภายในประเทศระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนระบอบ นัซเซอร์ กับกลุ่มผู้ต้องการแยกตัวออกจากการครอบงำของอียิปต์ (Dawisha, 1976, p. 21) ซึ่งต่อมารัฐบาลซีเรียก็ได้้นำเรื่องเสนอต่อองค์การสันนิบาตอาหรับ เพื่อออกมาตรการขั้นเด็ดขาดในการจัดการกับอิทธิพลของอียิปต์ แต่อียิปต์ก็ได้คัดค้านอย่างแข็งกร้าวและกดดันให้คณะมนตรีองค์การสันนิบาตอาหรับยกเลิกการประชุมและการหารือทุกอย่างที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาซีเรียที่มีประธานาธิบดี นัซเซอร์ เกี่ยวข้องด้วย นอกจากนี้ภายใต้การกดดันของอียิปต์ คณะมนตรีองค์การสันนิบาตอาหรับก็ได้กดดันให้ซีเรียตอบรับแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ไม่ตรงต่อความต้องการของซีเรีย ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในซีเรียได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในกรณีของเลบานอน

ต่อมาประธานาธิบดี นัซเซอร์ ก็ได้เร่งรัดคณะมนตรีองค์การสันนิบาตอาหรับให้ทำการประณามผู้ปกครองซีเรียและทำการข่มขู่ว่า หากองค์การสันนิบาตอาหรับไม่ทำตามความต้องการของอียิปต์ อียิปต์จะถอนตัวออกจากองค์การสันนิบาตอาหรับ ซึ่งรวมถึงการตัดงบประมาณช่วยเหลือด้านการเงินต่อองค์การสันนิบาตอาหรับด้วยเช่นกัน เลขาธิการองค์การสันนิบาตอาหรับจึงได้พยายามไกล่เกลี่ยความขัดแย้งของทั้งสองประเทศ พร้อมกับเกรงกลัวต่อการข่มขู่ของอียิปต์ว่า หากอียิปต์ถอนตัวออกจากองค์การสันนิบาตอาหรับจะทำให้กลไกการทำงานต่าง ๆ ขององค์การสันนิบาตอาหรับเป็นอัมพาต เพราะอิทธิพลของอียิปต์ ณ เวลานั้นสามารถทำให้กลไกต่าง ๆ ขององค์การสันนิบาตอาหรับหยุดชะงักลงได้และประเทศสมาชิกองค์การสันนิบาตอาหรับก็จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าวเพื่อสร้างความพอใจให้กับประธานาธิบดี นัซเซอร์ โดยในที่ประชุมคณะมนตรี

องค์การสันนิบาตอาหรับได้ปฏิเสธคำร้องของซีเรียและไม่สนใจต่อคำเตือนของซีเรียว่า อียิปต์กำลังใช้อิทธิพลครอบงำองค์การสันนิบาตอาหรับ ซึ่งคณะมนตรีองค์การสันนิบาตอาหรับก็ได้ตอบรับและยินยอมตามข้อเรียกร้องของอียิปต์เพราะหากปราศจากการเป็นสมาชิกของอียิปต์ องค์การสันนิบาตอาหรับก็ไม่มีความสำคัญใด ๆ (Hasou, 1979, pp. 279 - 281)

หลังจากการประชุมคณะมนตรีองค์การสันนิบาตอาหรับเพียง 2 อาทิตย์ คณะมนตรีองค์การสันนิบาตอาหรับได้แต่งตั้ง โมฮัมหมัด อับดุล คอลิก ฮาซซัวน่า (Mohamed Abdul Khalek Hassouna) เป็นเลขาธิการองค์การสันนิบาตอาหรับอีกสมัยซึ่งถูกมองว่า เป็นสัญลักษณ์ในฐานะตัวแทนของประธานาธิบดี นัซเซอร์ และอย่างทีกล่าวนำข้างต้น นอกจากประธานาธิบดี นัซเซอร์ จะใช้อิทธิพลครอบงำองค์การสันนิบาตอาหรับ โดยการยับยั้งแนวทางทางแก้ไขของคณะมนตรีองค์การสันนิบาตอาหรับที่ขัดแย้งต่อเป้าหมายในนโยบายต่างประเทศของอียิปต์แล้ว ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ยังใช้การข่มขู่ในการทำให้กลไกการทำงานขององค์การสันนิบาตอาหรับหยุดชะงักลงอีกด้วย ซึ่งทำให้ประเทศอาหรับต่าง ๆ ต้องตอบสนองความต้องการของประธานาธิบดี นัซเซอร์ (Hasou, 1985 pp. 112 - 132) เป็นต้น

3. สงครามกลางเมืองในเยเมนในระหว่าง ค.ศ. 1962 - ค.ศ. 1967

สงครามกลางเมืองในเยเมนเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนระบอบกษัตริย์และกลุ่มผู้ต้องการล้มล้างระบอบกษัตริย์ หรือกลุ่มผู้สนับสนุนระบอบสาธารณรัฐ ซึ่งใน ค.ศ. 1962 ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้ส่งกองทัพอียิปต์ไปยังเยเมน เพื่อให้การช่วยเหลือทหารเยเมนทำการรัฐประหารล้มล้างระบอบกษัตริย์ และจัดตั้งสาธารณรัฐในรูปแบบเดียวกับอียิปต์ โดยอียิปต์และชาวคูตืออาระเบียได้เข้าไปมีส่วนร่วมในสงครามดังกล่าวในลักษณะของสงครามตัวแทน (Proxy war) โดยอียิปต์ให้การสนับสนุนเยเมนเหนือ ส่วนชาวคูตืออาระเบียให้การสนับสนุนเยเมนใต้ (Hasou, 1985 pp. 136 - 158)

ใน ค.ศ. 1963 ประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้ใช้องค์การสันนิบาตอาหรับเป็นเครื่องมือ เพื่อรับรองระบอบการปกครองแบบสาธารณรัฐในเยเมน โดยให้การยอมรับเยเมนเหนือเป็นตัวแทนอย่างชอบธรรมในองค์การสันนิบาตอาหรับ เนื่องจากประธานาธิบดี นัซเซอร์ ไม่สามารถประเมิณถึงผลแพ้ชนะในสงครามกลางเมืองเยเมนที่ยืดเยื้อได้อย่างชัดเจน เพราะอียิปต์ได้สูญเสียกำลังพลและงบประมาณในสงครามจำนวนมาก ต่อมาเมื่อสหรัฐ ฯ และองค์การสหประชาชาติได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในเยเมน แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ประธานาธิบดี นัซเซอร์ จึงใช้องค์การสันนิบาตอาหรับเป็นเครื่องมืออีกครั้งในการจัดการปัญหาดังกล่าว โดยประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้สนับสนุนการดำเนินงานขององค์การสันนิบาตอาหรับซึ่งนำโดยเลขาธิการองค์การสันนิบาตอาหรับในการเจรจาทวิภาคีกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะซาอุดีอาระเบีย ซึ่งโดยนัยยะแล้วองค์การสันนิบาตอาหรับกำลังดำเนินตามนโยบายของอียิปต์ เพื่อโน้มน้าวให้ซาอุดีอาระเบียให้การยอมรับต่อระบอบสาธารณรัฐในเยเมน (ชาเลม และ อัล-ยูบาช, 2007, น. 136)

อย่างไรก็ตาม ซาอุดีอาระเบียภายใต้การนำของกษัตริย์ ไฟซอล (King Faisal) ไม่ได้มีนโยบายสนับสนุนอียิปต์เหมือนในทศวรรษ 1950 ที่ซาอุดีอาระเบียต้องร่วมมือกับอียิปต์ในการต่อต้านอิทธิพลของราชวงศ์ฮาซิมิด์ แต่หลังจากอิทธิพลและแนวคิดการปฏิวัติของประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้ขยายครอบคลุมโลกอาหรับ ทำให้ กษัตริย์ไฟซอล มองว่าแนวคิดการปฏิวัตินี้ดังกล่าวเป็นภัยคุกคามต่อระบอบกษัตริย์ในซาอุดีอาระเบีย ซึ่งทำให้คณะทำงานองค์การสันนิบาตอาหรับประสบกับความล้มเหลวในการเจรจากับซาอุดีอาระเบีย โดยกลับไปมือเปล่าและสร้างความไม่พอใจให้กับประธานาธิบดี นัซเซอร์ อย่างมาก (ชาเลม และ อัล-ยูบาช, 2007, น. 137)

หลังจากนั้นไม่นานสงครามกลางเมืองในเยเมนได้ถึงจุดขัดแย้งสูงสุด ประธานาธิบดี นัซเซอร์ จึงได้เปิ่งเบนความสนใจของชาติอาหรับต่าง ๆ

โดยใช้ประเด็นปัญหาการยึดแม่น้ำจอร์แดนของอิสราเอล เพื่อปกปิดความตั้งใจอย่างแท้จริง ซึ่งก็คือ เรียกร้องให้องค์การสันนิบาตอาหรับจัดการประชุมผู้นำอาหรับสูงสุด เพื่อที่ประธานาธิบดี นัซเซอร์ จะได้พบปะกับคูร์ณิและฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงในเยเมน โดยต่อมากองการสันนิบาตอาหรับก็ได้จัดประชุมผู้นำอาหรับประเทศต่าง ๆ ณ สำนักงานเลขาธิการองค์การสันนิบาตอาหรับในกรุงไคโร โดยเยเมนเป็นประเด็นหลักในการประชุมและปรึกษาหารือของผู้นำอาหรับประเทศต่าง ๆ (Hasou, 1979, pp. 281 - 283) เป็นต้น

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า ประธานาธิบดี นัซเซอร์ มีอิทธิพลอย่างมากในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของอียิปต์ต่อองค์การสันนิบาตอาหรับ โดยประธานาธิบดี นัซเซอร์ ได้ใช้องค์การสันนิบาตอาหรับเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของอียิปต์และส่งเสริมบทบาทการเป็นผู้นำของอียิปต์ในโลกอาหรับในภูมิภาคตะวันออกกลาง ซึ่งสร้างชื่อเสียงและเกียรติยศให้กับอียิปต์และประธานาธิบดี นัซเซอร์ เป็นอย่างมาก

สรุป

ประธานาธิบดี นัซเซอร์ มีอิทธิพลอย่างมากต่อทิศทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศของอียิปต์ โดยเฉพาะนโยบายต่างประเทศของอียิปต์ต่อองค์การสันนิบาตอาหรับ โดยอียิปต์ในยุคประธานาธิบดี นัซเซอร์ ให้ความสำคัญกับองค์การสันนิบาตอาหรับเป็นอย่างมาก เนื่องจากประธานาธิบดี นัซเซอร์ มีแนวคิดในการรวมอาหรับให้เป็นหนึ่งเดียวและต้องการแสดงบทบาทความเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนโลกอาหรับให้เป็นปึกแผ่น ทำให้ประธานาธิบดี นัซเซอร์ มององค์การสันนิบาตอาหรับ ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของอียิปต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายต่างประเทศของอียิปต์ต่อโลกอาหรับ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของอียิปต์ในภูมิภาคตะวันออกกลาง และช่วยส่งเสริมบทบาทความเป็น

ผู้นำของอียิปต์ในโลกอาหรับอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ นโยบายต่างประเทศของอียิปต์ในยุคประธานาธิบดี นัซเซอร์ รวมถึงบทบาทในองค์การสันนิบาตอาหรับจึงมีความโดดเด่นและสร้างชื่อเสียงให้กับอียิปต์เป็นอย่างมาก

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต” ครั้งที่ 1/ 2562 ตามสัญญาเลขที่ 055 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- จรัญ มะลูลีม. (2557). *Arab Spring: การลุกฮือที่เปลี่ยนโฉมหน้าของโลกอาหรับ*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- ซาลาบี, อัซ-ซัยยิด อามีน. (2002). มุมมองต่อนโยบายต่างประเทศของอียิปต์ในช่วงเวลา 50 ปี (ภาษาอารบิก). *วารสารการเมืองระหว่างประเทศ*, 149(37), 8 - 21.
- ซูเกียรติ พันสพรประสิทธิ์. (2561). *ภูมิภาคตะวันออกกลางในการเมืองโลก: ความต่อเนื่องและความเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาเลม, อะห์หมัด และ อัล-ยูบาช, อัมยัต คอิล. (2007). *องค์การสันนิบาตอาหรับในช่วงเวลา 60 ปี* (ภาษาอารบิก). ไคโร: สถาบันวิจัยและศึกษาอาหรับ.
- องค์การสันนิบาตอาหรับ (21 ตุลาคม 2561). *กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา กระทรวงการต่างประเทศ*. สืบค้นจาก <http://sameaf.mfa.go.th/th/organization/detail.php?ID=199>

- อัล-เกาซี, อาติยะห์ และ ริตวาน, เบอร์น์ส อะห์หมัด. (2009). *อารยธรรมอิสลามและประวัติศาสตร์อาหรับสมัยใหม่* (ภาษาอารบิก). ไคโร: ศูนย์พัฒนาหลักสูตรและวิชาการศึกษา.
- A.D. (1951). The Arab League: Development and Difficulties. *The World Today*, 7(5), 187 - 196.
- Dakhllallah, F. (2012). The League of Arab States and Regional Security: Towards an Arab Security Community?. *British Journal of Middle Eastern Studies*, 39(3), 393 - 412.
- Danielson, R. E. (2007). *Nasser and Pan-Arabism: Explaining Egypt's Rise in Power*. (Master Thesis). Naval Postgraduate School.
- Dawisha, A. I. (1976). *Egypt in the Arab World: The Elements of Foreign Policy*. London: Macmillan.
- Darwisheh, H. (2015). Regime Survival Strategies and The Conduct of Foreign Policy in Egypt. *Middle East Review of IDE - Jetro*, 2(3), 44 - 64.
- Fisher, S. N. (1969). *The Middle East: A History*. New York: Alfred A. Knopf.
- G.E.K. (1955). Iraq, Egypt, and the Arab League. *The World Today*, 11(4), 145 - 151.
- Ginat, R. (1991). *The Soviet Union and Egypt, 1947 - 1955*. London: London School of Economics and Political Science, University of London.
- Hassouna, H. A. (1975). *The League of Arab States and Regional Disputes: A Study of Middle East Conflicts*. New York: Oceana Publications, Inc.

- Hasou, T. Y. (1979). *The Arab League in Egyptian Foreign Policy under Gamal Abdel - Nasser: A Study of International Regional Organization in the Foreign Policy of Small States*. Charlottesville, Virginia: University of Virginia.
- Hasou, T. Y. (1985). *The Struggle for the Arab World: Egypt's Nasser and the Arab League*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Kettis, A. (2013). *EU - League of Arab States relations: Prospects for Closer Parliamentary Cooperation*. Brussels: European Union.
- Khadduri, M. (1946). The Arab League as a Regional Arrangement. *The American Journal of International Law*, 40(4), 756 - 777.
- Khadduri, M. (1946). Towards an Arab Union: The League of Arab States. *The American Political Science Review*, 40(1), 90 - 100.
- Korany, B. & Dessouki, A. E. H. (2010). *The foreign policies of Arab States: The challenge of globalization*. New York: The American University in Cairo Press.
- Lorenz, J. P. (1990). *Egypt and the Arabs: Foreign Policy and the Search for National Identity*. Boulder, Colorado: Westview Press.
- Maddy - Weitzman, B. (2016). *A century of Arab politics: From the Arab revolt to the Arab Spring*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield.
- McGowan, P J. and Shapiro, H B. (1973). *The Comparative Study of Foreign Policy: A Survey of Scientific Findings*. Beverly Hills, California: Sage Publications.

- Official Documents. (1955). Joint Defense and Economic Co - operation Treaty Between the States of the Arab League. *The American Journal of International Law*, 49(2), 51 - 54.
- Toffolo, C. E. (2008). *The Arab League*. New York: Chelsea House.
- Torobin, A. J. (1967). *Egyptian Policy towards the Arab World 1955 - 1958*. Quebec: McGill University Department of Political Science.
- Ulger, I. K. & Hammoura, J. (2018). The Arab League: From Establishment to Failure. *E - Journal of Social and Legal Studies*, 4(1), 35 - 55.

